

## **תשלום "שכר במזומן" ועבודה לא חיונית – בעלי משקל בהכרת קרובי משפחה כעובדים**

הכותבים: רו"ח אורנה צח - גלרט, יועצת בתחום ביטוח לאומי

מר חיים חיטמן, רו"ח (משפטן) ישי חיבה - ארצי, חיבה, אלמקייס, כהן פתרונות מיסוי בע"מ  
בית הדין האזורי (ב"ל 17-08-19622) דחה ביום 15/8/2021 את תביעתה של פלונית לגמלת שמירת  
היריון ודמי לידה מהטעם שלא התקיימו יחסי עובד ומעסיק בינה לבין בעלה המעסיק, וכי כלל לא הוכח  
שתשלומים שקבלה, ככל שקבלה מבעלה המעסיק, היו כנגד עבודה ממשית מסודרת שלה, אצלו.

### **רקע חוקי**

"עובד – לרבות בן משפחה אף אם אין בינו לבין קרובו המעסיקו יחסי עבודה ובלבד שהוא עובד במפעל  
באופן סדיר ובעבודה שאילולא עשה אותה היא הייתה נעשית בידי עובד.  
לעניין זה "בן משפחה" – אחד ההורים, ילד, נכד אח או אחות".  
אישה/בת זוג – אינה כלולה בהגדרת "בן משפחה" לעיל.  
עובדת (שכירה וגם עובדת עצמאית) המצויה בתקופת שמירת היריון או לאחר לידה, זכאית בהתקיים  
תנאים מקדמיים שונים, לגמלה.

### **תמצית עובדתית**

המבוטחת בעלת רקע משפטי, נשואה לעו"ד. המעסיק בתקופה הרלוונטית הוא בעלה, לו נישאה במחצית  
2015. טרם הנישואים עבדה במשרד עו"ד אחר.

בחודש ספטמבר 2015 נפגעה בתאונת דרכים והוצגה תעודת מחלה לכל חודש דצמבר 2015.  
לטענתה, החלה לעבוד במשרד אצל בעלה כשכירה מחודש 11/2015 ועד חודש 4/2016. ביום  
1/5/2016 חדלה לעבוד לצורך שמירת היריון, כשבהמשך יצאה לחופשת לידה.  
בהתאם לתלושי השכר, בתקופה 11/15 – 4/16 דווח על שכר חודשי בסך 3,500 ₪, נטו.  
טרם העסקתה אצל בעלה, לא הועסק עובד אחר במקומה ואף לא במהלך שמירת ההיריון ובחופשת  
הלידה.

לטענתה, חזרה לעבוד אצל בעלה ב- 11/2016 בשכר חודשי של 3,500 ₪ נטו, לא שולמו לה זכויות  
סוציאליות.

השכר שולם במזומן, הומצאו הפקדות לבנק בסכום זה, כשבסמוך נמצאו משיכות במזומן בסכומים זהים.  
השכר היה זהה גם בחודש נובמבר 2015 שבו עבדה חלקית, וגם בדצמבר 2015 שבו הציגה תעודת  
מחלה לכולו.

### **טיעוני הצדדים בקצרה**

טיעוני הביטוח הלאומי (להלן: "הב"ל") – מדובר בעזרה משפחתית. תלושי השכר אינם משקפים שכר  
אמיתי מאחר ואין הפרשות סוציאליות ואין הפרשות לפנסיה. לא נוכו ימי מחלה, לא נחתם חוזה ואין  
הודעה בדבר תנאי העבודה.

לא הוכח כי מדובר בעבודה חיונית, לא היה עובד לפניה ולא בתקופת היעדרותה.

אין הוכחה לקבלת שכר. הסכום שהופקד נמשך במלואו מספר ימים ללא הסבר.

טיעוני המבוטחת – לטענתה עבדה באופן סדיר בימים א' – ה' בשעות 9:00 – 14:00, הונפקו תלושי שכר והופקד לה שכר לחשבונה בבנק – גרסתה נתמכה בעדות עו"ד, לו משרד באותו בניין ורו"ח. לטענתה, "על פי הפסיקה מטבע הדברים יחסי עבודה בין בני משפחה מאופיינים בגמישות".

### **דין והחלטה**

בית הדין נשען על הלכת אדר עיצוני שדן בעניין זכאות לדמי אבטלה, ולעמדת בית הדין, העיקרון מתאים גם לענייננו:

"...שעה שמדובר בהתקשרות בין קרובי משפחה יש לבחון בקפידה רבה האם התכלית העיקרית של התקשרות או "גרעינה של ההתקשרות" עניינו – ביצוע עבודה בתמורה לשכר הנקבע על יסוד זיקה הדוקה למהותה ולאופייה של העבודה המבוצעת או שמא תכלית ההתקשרות הינה – השאת הרווחה הכלכלית והמשפחתית של המשפחה כיחידה כלכלית אחת".

בית הדין דוחה את התביעה כיוון שלא הוכחו יחסי עובד ומעסיק, אלא עזרה משפחתית בלבד. בית הדין התרשם כי מדובר בהכנסה של המשפחה כיחידה כלכלית משותפת ולא בתשלום שכר תמורת עבודה. זאת מהנמקות רבות, שעיקרן חוסר האמון בעדויות ובמצגי המבוטחת ובעלה המעסיק; לא הוכח תשלום שכר בתמורה לעבודה, והתגלו סתירות בינה לבין בעלה באשר למועד תחילת העבודה. לא נמצא הסבר למשיכת הפקדת המזומן בסמוך להפקדתו בבנק, מה גם שטענה כי לפעמים השאירה אצלה כמה מאות ₪ בלבד.

קבלת סכום קבוע של 3,500 ₪ נטו לחודש אינו תואם את העדויות לפיהן בחודש מסוים עבדה רק במחציתו, ובחודש אחר שהתה בכלל בכולו בחופשת מחלה.

לא ניתן הסבר כלכלי להעסקתה בשנת 2017 כטענתה (לאחר חופשת הלידה) בשכר של 3,500 ₪ נטו לחודש, כאשר הכנסת הבעל לכל שנה זו הייתה כ- 40,000 ₪ בלבד.

לא קיבלה זכויות סוציאליות מכוח משפט העבודה.

לא הצביעה על ראיות אובייקטיביות ואותנטיות לביצוע העבודה.

בסיום, קובע בית הדין שאין בנוכחות המבוטחת במשרד כדי ללמד על היותה בגדר "עובדת" כמשמעות המונח בסעיף 1 לחוק.

### **בשולי הדברים**

אנו סבורים שראוי לצטט קטע מתשאל הבעל המעסיק שצוטט בפסק:

ש. היא התייצבה לעבודה כל יום בחודש נובמבר? (בחודש זה קיבלה שכר רגיל ומלא – המחברים).

ת. היא התחילה באמצע נובמבר, זה היה אחרי הבחינה. אני אעשה סדר. באוגוסט התחתנו, בספטמבר הייתה לה תאונה, באמצע נובמבר התחילה לעבוד אצלי ...

ש. בחודש דצמבר היה לה אישור מחלה מלא אותו קיבלנו מחב' הביטוח. האם היא לא התייצבה באותו חודש? (גם בחודש זה קיבלה שכר מלא – המחברים).

ת. אני בתקופה ההיא לא התעסקתי אם היא כן יכולה לעבוד או לא. מה שהיה חשוב לי שהיא תתייצב לעבודה... היא בכל זאת עברה תאונה.

ש. אתה יכול להגיד לנו אם היא עבדה באופן מלא או רק ימים בודדים?

ת. אני לא בדקתי כמה היא קיבלה חופש מחלה. אני לא בדקתי אבל למיטב זכרוני היא התייצבה מאמצע נובמבר, ככל שיכלה להתייצב.

התביעה נדחתה. כמובן ו"כמקובל בתביעות מתחום הביטחון הסוציאלי, אין צו להוצאות." לדעתנו, בנסיבות המקרה והעדויות, משהתרבו התיקים בהם עובדות כאלו חוזרות ונשנות, ומוכח כי מדובר במצגים לא קיימים ובתביעות שווא, המעסיקים את עורכי הדין והחוקרים של הב"ל ואת בתי הדין השונים, בעשרות ומאות שעות – אין כל סיבה שבתי הדין לא יחלו לגבות ממגישי תביעות הסרק הללו, "הוצאות", והוצאות ניכרות. בסופו של דבר המדובר במשאבים ציבוריים!